

چند علیہ

مشيخت جليلہ اسلاميہ نك جريدہ رسميه ميدير

۱۵ رمضان سنہ ۱۳۳۸

حکمت تشریع

(نبی عبادی انا الغفور الرحیم وان عذابی هو العذاب الالیم)

نعم مقصود لذاته در، عذاب مقصود لغیره در — جناب حق دیله دیک عبادی نعم ایله مکرم قیلار دیله دیک عبادینه عقاب ایله معامله ایدر. عذاب والم وسیله، رحمت ونعم غایه در. جناب حقل عذابی نعمت ایچون بواسطه در، عند باریده رضا غضبدن، عفو عقوبتدن، رحمت عذابدن، عطا منعدن دها زیاده سوکیلیدر. نوکا منی بومحبتک آتاری شرع وقدرنده، عبادینه ثواب وعقاب خصوصنده ظاهر اولمشدر.

دار دنیاده رحمت غضبه غالبدر، بونده شبهه یوقدر، یوقسه دار دنیا نصل معصور اولور ایدی؟ دار دنیاه بر فرد قالیرمی ایدی؟

(ولو اخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليهما من دابة — ولو يؤاخذ الله الناس بما كسبوا ما ترك علي ظهرها من دابة)

دار دنیاده رحمت غضبه غائب اولونجه دار اخرتده بطریق الاولی رحمت غالب اولور. نعم رحمت ورضانک موجبی، عذاب غضب وسخطک موجبیدر. جناب بارینک رضا، فضل، رحمتی عدل، غضب، سخطنه غالبدر. رضا بارینک موجبی ایله غضب الهمی نک موجبی نصل مساوی اولور؟

رحمت ایله اولان شیء لذاته مقصوددر، غضب ایله اولان شیء لغیره مقصوددر، وسائل قصدیله مقصوددر. رحمت ایله اولان شیء غالب، سابق، مراد لذاته در؛ غضب ایله اولان شیء مغلوب، مسبوق، مراد لغیره در. نعم وثواب ایما وصفاتک، وجبندن؛ رحمت ومغفرتک، برو کر منک مقتضیاتدن اولغله جناب حق بونلری نفسنه مضاف قیلمشدر. عذاب وعقوبت ایسه مخلوقاتندن اولغله معاقب ومعذب ایله تسمیه اولغله مشدر. نته کیم ایت واحدهده شویله ذکر اولمشدر:

(نبی عبادی انا الغفور الرحیم وان عذابی هو العذاب الالیم — اعلموا ان الله شديد

العقاب وان الله غفور رحيم — ان ربك سريع الحساب وان لغفور رحيم)

اسماء و صفاتندن اولان برشی اسماء و صفاتنک دوامیله دوام ایدر . مخلوقاتندن اولان برشی بویله دکدر .

حکمه . الهیة ده اساس جاب منفعت و دفع مفسدندر — افعال سبحانیه عیندن ، لعیندن مبری ؛ اقوال صمدانیه باطلدن ، کذبدن منزهدر . فعل باری ، امر الهی ایکی مهم اساسه بنا اولونمشدر : جاب منفعت ، دفع مفسدت . مفسدت ده منفعت ده مخلوقه عائددر . کرک فعل باریده ، کرک امر الهیة جلب اولنان مصالح یا مصالح خالصه و یا مصالح راجحه در ، فعل و امر سبحانیده کی سنت الهیه مصاحبت خاصه و یا راجحه بی ایشله مک ، بیورمقدر .

مصالح خالصه ده هیچ بر وجهله مفسدت یوقدر ، مصالح خالصه بی تحصیل ایله هیچ بر مصاحبت فائت اولمز . مصالح راجحه بویله دکدر ؛ اوراده ایکی مصاحبت یعنی مصاحبت راجحه ایله مصاحبت مرجوحه اجتماع ایش ، فقط هر ایکی مصاحبتی تحصیله امکان بولنه مامش اولمغله بالضروره مصاحبت مرجوحه فائت اولمش ، مصاحبت راجحه جلب اولونمشدر . اوت بومصاحبت مرجوحه نك فائت اولمش بر مفسدندر . بوحالده مصالح راجحه بی تحصیلده بعض مصالح مرجوحه نك فوئندن طولانی بر وجهله مفسدت وار ایسه ده بومفسدت مغموردر ، کان لم یکن حکمندهدر .

مثلاً زکاة مأمور بهدر ؛ انده هم مفسدت ، هم مصاحبت واردر . زکاة ماهیتی اعتباریله اضاعه مالدن عبارت اولمغله بر مفسدندر ؛ فقط فقرانک احتیاجاتی دفع ایتک ، فقرانه احسان ایتک کی مصاحبتی محتویدر . زکاتده ایکی مصاحبت ازانیر : حفظ مال ، فقرانک احتیاجاتی دفع . بویکی مصاحبتک هر ایکسی ده جلب اولنه میور . مال حفظ اولنورسه فقرانک احتیاجی مندفع اولبور ؛ فقرانک احتیاجی مندفع اولنورسه مال حفظ اولنومیور . بومصاحبتلردن فقرانک احتیاجاتی دفع مصاحبتی راجح ، حفظ مال مصاحبتی مرجوح اولمغله مصاحبت راجحه تحصیل اولونمشدر . فی الواقع فقرانک احتیاجاتی دفع ایتک صورتیه حفظ مال مصاحبتی فائت اولبور ، بویسه بر مفسدندر . فقط اومفسدت مغمور ، کان لم یکن حکمندهدر . کذا صومدهده ، جهاددهده هم مفسدت ، هم مصاحبت واردر . صومدهده نفسی اج براقق ، نعم الهیةدن محروم ایتک کی ؛ جهاددهده نفسی قتل ایتک ، معموریتی

احیا ایتک ، بلادی تخریب ایتک ، عبادی تعذیب ایتک کی مفاسد وارددر . بونکله برابر صومده دائما کوتولکی امر ایدن نفسی معاصی و قبیحی ارتکاب ایتدن منع ، تعیر مخصوصیله قهر نفس کی ؛ جهاددهده کلمه اللهک علوتنی اظهار کی مصالح وارددر . صوم و جهاددهده کی مصالح راجح ، مفاسد مغمور ، کان لم یکن حکمندهده . صلاة بویله دکلددر ، صلاتده مصالحت خالصه وارددر ، هیچ بر وجهله مفسدت یوقدر ؛ صلات امر اولونقله هیچ بر مصالحت فائت اولمامشدر ، چونکه محض تعظیم در .

فعل و قول سبحانهیده دفع اولنان مفاسد عینی ایله تحصیل اولنان مصالح کی یا مفاسد خالصه و یا مفاسد راجحه اولور . مفاسد خالصهده هیچ بر وجهله مصالحت یوقدر . مفاسد خالصه نك دفعیله هیچ بر مصالحت فائت اولماز ؛ بالعکس مفاسد راجحهده مفاسد راجحه ایله مفاسد مرجوحه اجتماع ایتش ، بینلری جمع ممکن اولمامش ، بالضروره مفاسد راجحه دفع اولنش ، فقط مفاسد مرجوحه قالمشدر . مفاسد راجحه یی دفع ایله بعض مصالحده دفع اولنش ایسهده بومصالحده مفاسده نسبتله مغمور ، کان لم یکن حکمندهده . مثلاً : خمر و قمارده تقویه طبیعت ، توفیر مزوءت ، کسب مال و طرب ، التذاذ کی مصالح ؛ ایقاع بغض و عداوت ، ذکر اللهدن منع کی مفاسد وارددر . فقط بومفاسد راجح ، شو مصالح مرجوح ، مغمور ، کان لم یکن حکمندهده .

مفسدت شر ، مصالحت خیردر . بوقواعد عمومیه خلقندهده بویلهدر ، شر عندهده بویلهدر ، دینندهده بویلهدر ، امرندهده بویلهدر . مأمور به اولان اعمال صالحه نك خیر و مصالحتی راجحدر . بونده هر تقدیر بر شر وار ایسهده خیرینه نسبتله مغموردر . منهی عنه اولان اعمال قبیحه نك شر و مفسدتی راجحدر ، بونلرده هر تقدیر بر خیر و ارایسهده شرینه نسبتله مغموردر . اوامر الهیه رحمت ، احسان ، شفاء ، دوا ، غذای قلوب ، وظاهر و باطنه زینت ، قلب و بدنه حیاتدر . بونك ضمنتده نیجه مسرت و لذت و نعمت وارددر . تکالیف اولنان شیلر قلوبیه حیات و یرر ، عقوله نورلاندیرر ، نفوسه بهجت بخش ایدر ، کوزلری سوبنج ایله یاشلاندیرر . تکالیف الهیه صحت و عافیت نعمتدن دها بیوک بر نعمتدر ، شمس و قمر ایله ، یاغموور و نباتله اولان نعمت و احسانی علم و ایمان ، شرایع ایله اولان نعمت و احسانه نسبتله پک کیریده قالیر . شرایع ضمنتده عبادک معاش و معادینه عائدمنافع و مصالح ، سعادت دارینه موصل اولان اسباب وارددر .

تکالیف سبحانه یورغناق دکلدر، امری محض رحمت واحسان-ومصلحتدر . نهی
ضرر واذادن حمایه وضیانتدر ، بخل دکلدر؛ امری شفا وعدادر، نهی حمیدر؛ امری
حاجت ایچون ، نهی بخل ایچون دکلدر .

شریعت حکم و غایات مطلوبه و محمودیه و محیط اوله جغندن بر جوق عقلا نبوته، نفس
شریعته استدلال ایدیورلر، معجزه طلبیدن مستغنی اولیورلر، ایشته احسن استدلال بودر.
شوراسی غریبدرکه اسلامده حکما دیدیکمز ذوات شریعتده کی حکمت و مصالحتی کوردک
کالنه شاهد اولور. علماء دیندن بعض ذوات ایسه شریعتده حکمت و مصالحتی کور میورده
بووجهله کالنه شاهد اوله میور .

شریعت منزله هیچ بر خیر و مصلحتی بر اقیوب مطلقا انی اتیان ایتمشدر: یا مأموریه و یا
مندوب الیه قیلمشدر . کذا هیچ بر شر و مفسدتی ده بر اقیوب مطلقا انی منهی عنه قیلمشدر
(فمن احسن من الله حکما نقوم یوقنون)

شریعت منزله مکلفین حقنده رحمت و لطفدر ، طعام و شراب ایله بدنک مصلحتندندها
زیاده بر مصلحتدر ، فطرت و عقیق مکملدر، الهیک سودیکی و راضی اولدینی شیئر رهبرلک
ایدر، سومدیکی و بغض ایتدیکی نیشی ده منع و نهی ایدر ، هر قوتی، هر عضوی، هر حرکتی
انجق کالنده استعمال ایدرکه اندن باشقه کال یوقدر ، بو کالی علی الحقیقه بیلتمک انجق
و حی طریقله اولور . حکیم ، علیم هر قوت، هر خاصه، هر عضو ایچون بر کال حسی، برده
کال معنوی و یریر . کال معنویک فقدانی کال حسینک فقدانندندها فنادر . کال معنوی-ی
روح ، کال جسمیسی جسم حکمندهدر . کال جسمیسنه خلق و قدر ، کال معنویسنه شرع
وامر و یریرور . حکیم و علیم اولان الله انسانه تحصیل مصالح ایچون نه لازم ایسه انی اعطا
ایتمش ، و یرمدک برتفا براقه مشدر .

شریعت منزله خلقک مصالحی ایچون ضروریدر . ضرورتی هر ضرورتک فوقندهدر .
شریعت منزله مصلحت دارینه موصل اولان اسبابدر . بدنک حفظ و صحت و قوتنه موصل
اولان اسبابک باشی در . شریعتی بویله تصور ایتمین شریعتدن اک اوزاق اولاندر . ایشته
فعل باریده امر و نهی سبحانه شرع وامرده ، حتی اخترده سنت الهیه بودر .
مصلحت و خیر منفعت ، لوازم منفعت ، ملزومات منفعتدر بونلرک هیچ بری جناب

حقه عائد اوله ماز جناب حق بوندن منزه در منفعت ، مصلحت ، خیری مخلوقات عا در
مخلوق بوکا محتاج در . الله غنی ، مخلوق فقیر در .

از میرلی

اسماعیل حق

مخافة الله

شبه یوقدر ، که دینده الیوبک مرتبه تقرب الی اللهی مستلزم بولان تقوای . تقوی ؛
جناب حقدن قورقق ، معاصیدن بالکلیه اجتناب ایله تطهیر نفس ایلمک دیمکدر .
مستقبلده وقوعی ملحوظ بر فناقدن طولانی قلبک تالم واحتراقدن عبارت خوف
ایله ؛ لازم غیر مفارقی رجا ایکی قنادر که صاحبی مقام محموده ایصال ایدر .
خوف باری ؛ واجب الوجود حضرتلرینک عظمت وجلالنه ، صفات وافعالنه ، عیوب
ونقائص نفسیه وبونک احوال ومخاطرانه دائر اولان ایمان ومعرفت بشریه نک قوت وکمالی
نسبتنده قوی وکامل اولور . بونک ایچوندر که عوام ناسک خوفلری ضعیف ، متردد ؛
علما نک ، عرفانک ، خشیتلری ایسه متین ، متکاملدر . ایمانک رکفی علم ، علم دینی نک اساسی
دخی مخافة الله استناد ایلین اعمال صالحه در . معلومدر که علم بلا عمل عقیم ، عمل بلا علم
سقیم ، عمل مع العلم اوقات خسته ده نیازکار سلوکی اولدیغمز صراط مستقیمدر . بوشه راه
تعالی ونجائده متین ومعین خطوه لرله یوریمک ، آحرار مرتبه کمال ایتمک ایسته بن هر فرد خوف
اللهی قلبنه ، شمع منیر شریعتی یدیمینه آمالیدر که نائل اقصابی مرام اوله بیلسون . یوقبسه
طریق مظلم ، مخوف ، منزل خطرناک ، دشمن درکین اولان نفس لئیم شدید الحوصمه
وبی اماندر .

ناسک معبود عظیمندن الک زیاده قورقانی ؛ نفسی ، ریسنی الشقوق عارف اولانی در .
علم وجهلک . مخافة الله دن کوزل معیاری ، میزان یوقدر .
بوکا بناء در که اعرف انبیا علیه ازکی التحایا افندمن حضرتلری امتنه « بن ؛ الله قورقوسیه
سزک هیکزدن زیاده متبصم » بیورمش ، قرآن کریمده « انما یخشى الله من عباده العلما »
آیه جالبه سیله قدر علم وعلما یی بالخاصه خشیت الهیه مقارنت ایله تحیل ایشدر .